

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 13 juni 2019

Mål nr

Ö 3462-18

PARTER

Klagande

Eva Lindholm, 19690504-0165

Ymervägen 12 B

182 67 Djursholm

Ombud: Advokat Christian Luthman

Wistrand Advokatbyrå

Box 7543

103 93 Stockholm

Motpart

Christina Brock

Adress okänd

SAKEN

Erkännande av utländsk dom

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts beslut 2018-06-20 i mål ÖÄ 990-18

Hovrättens beslut

se Bilaga

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att den lagakraftvunna dom som meddelats av Superior Court of the State of California den 24 juni 2015 i mål RID 1502548 mellan Eva Lindholm och Christina Brock gäller i Sverige såvitt avser frågan om fastställande av moderskap.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Eva Lindholm har yrkat att Högsta domstolen ska erkänna en dom från Superior Court of the State of California och därmed förklara att hon är rättslig mor till Adrian Lindholm.

SKÄL**Bakgrund***Inledning*

1. Adrian Lindholm föddes den 31 augusti 2015 i Kalifornien, USA. Den amerikanska medborgaren Christina Brock agerade som Adrians surrogat-moder. Vid tiden för Adrians födelse var Eva Lindholm sammanboende med Johan Olofsson. Adrian kom till genom att ett donerat ägg från en anonym donator befruktades utanför kroppen med användning av spermier från Johan Olofsson och därefter fördes in i Christina Brocks livmoder.

2. Efter ansökan av Eva Lindholm förklarade en amerikansk domstol, Superior Court of the State of California, i juni 2015 att Eva Lindholm – i enlighet med det avtal som Eva Lindholm hade ingått med Christina Brock – skulle vara rättslig förälder (”legal parent”) till det barn som skulle födas av Christina Brock. Den amerikanska domen fastställde att Christina Brock inte skulle anses som barnets mor (”declared not to be the mother of the child”). Det angavs också att surrogatmodern gav upp eller avstod från alla föräldrarättigheter till barnet, inklusive rätten till vårdnad om barnet. Enligt domen skulle Eva Lindholm få vårdnaden om barnet (”legal and physical custody”).
3. I Kalifornien är surrogatmoderskap tillåtet och regleras i delstatens Family Code. Enligt kalifornisk rätt är Eva Lindholm Adrians enda förälder och vårdnadshavare.
4. Eva Lindholm och Johan Olofsson återvände till Sverige tillsammans med Adrian och levde till en början som en familj. I samband med inresan till Sverige i september 2015 folkbokfördes Adrian som inflyttad amerikansk medborgare.
5. Under våren 2016 separerade Eva Lindholm och Johan Olofsson. Socialförvaltningen i Danderyds kommun beslutade efter utredning enligt socialtjänstlagen att Adrian skulle placeras tillfälligt hos Eva Lindholm.
6. Tingsrätten fastställde den 17 oktober 2017 att Johan Olofsson är far till Adrian.
7. Eva Lindholm ansökte om att få adoptera Adrian. Tingsrätten avlog ansökan. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut. Enligt hovrätten skulle ett bifall till ansökan innebära att några rättsliga band mellan Adrian och hans biologiska far inte längre skulle finnas. Detta skulle enligt hovrätten inte vara

förenligt med Adrians bästa. Högsta domstolen meddelade prövningstillstånd i målet den 12 december 2018 (mål Ö 2680-18).

8. Johan Olofsson har numera ett omfattande umgänge med Adrian och har ansökt om att anförtros vårdnaden om honom. Vårdnadsålet har vilande-förklarats av tingsrätten i avvaktan på avgörandet i detta mål.

Domstolarnas beslut

9. Eva Lindholm ansökte i december 2017 om att den amerikanska domen i vilken hon förklaras vara mor till Adrian skulle erkännas i Sverige. Tingsrätten avslog ansökan. Hovrätten har fastställt tingsrättens beslut.

Frågan i målet

10. Adrian är snart fyra år gammal. Han har i huvudsak växt upp med Eva Lindholm. Frågan i målet är om den amerikanska domen som fastslår att Adrian är Eva Lindholms barn ska erkännas här.

Erkännande av utländska domar

11. Utgångspunkten i svensk rätt är att en utländsk dom varken tillerkänns rättskraft eller kan verkställas i Sverige utan uttryckligt stöd i lag. Sådant lagstöd finns t.ex. i lagen (1985:367) om internationella faderskapsfrågor.

12. Principen om krav på lagstöd för erkännande kan ge upphov till problem i gränsöverskridande situationer; en dom som reglerar ett visst rättsförhållande kan då komma att gälla i ett land, men inte i ett annat. Problemet blir särskilt framträdande för domar som fastslår en familjerättslig relation (s.k. statusdomar). Om en sådan dom inte ges gränsöverskridande verkan, kan en person som flyttar från en stat till en annan mista sin familjerättsliga status. Det finns därför ofta skäl att erkänna utländska statusdomar. (Jfr Michael Bogdan, Svensk internationell privat- och processrätt, 8 uppl. 2014, s. 292 ff.) Det får mot den bakgrunden anses finnas

ett visst begränsat utrymme att erkänna utländska domar av detta slag också när lagstöd för detta saknas.

13. Även om de allmänna förutsättningarna är uppfyllda för att en utländsk dom i och för sig ska ges verkan i Sverige, kan sådan verkan hindras om det skulle strida mot grunderna för den svenska rättsordningen (*ordre public*). Vad som utgör *ordre public* är inte statiskt. Begreppets innehåll förändras över tid och i takt med att de etiska värderingar och normer som ligger till grund för den svenska rättsordningen förändras.

14. I 7 § lagen om internationella faderskapsfrågor regleras giltigheten av utländska faderskapsavgöranden. Ett lagakraftvunnet avgörande av en utländsk domstol som innebär att ett faderskap har fastställts eller hävts gäller i Sverige, om det med hänsyn till en parts hemvist eller medborgarskap eller annan anknytning fanns skälig anledning att talan prövades i den främmande staten.

15. Från nyssnämnda huvudregel görs vissa undantag i 7 § andra stycket. Något undantag görs inte för fall där barnet har tillkommit genom en assisterad befruktning. Ett sådant undantag föreslogs i SOU 2016:11 för fall där barnet har tillkommit genom en insemination eller befruktning utanför kroppen, behandlingen utförts på en annan person än den fastställda faderns maka eller sambo och behandlingen utförts med en annan mans spermier (se s. 523 ff.). Enligt regeringen var det dock inte möjligt att överblicka konsekvenserna av en sådan ändring. Härtill kom att flera remissinstanser framhållit att förslaget kunde leda till resultat som stod i strid med barnets bästa. Vägransgrunden infördes därför inte. (Se prop. 2017/18:155 s. 42 f.)

16. Någon reglering om erkännande av utländska avgöranden om moderskap finns inte i svensk lagstiftning (se härom t.ex. SOU 2016:11 s. 524 f. och prop. 2017/18:155 s. 42).

Moder- och faderskap

17. Grunden i svensk rätt är att det är den kvinna som föder barnet som är barnets mor (*mater est*-principen). Principen bygger på antagandet att det typiskt sett inte råder något tvivel om vem som är barnets mor. Av denna anledning ansågs det länge obehövt att i svensk rätt reglera den frågan. Faderskap är inte lika lätt konstaterbart. Föräldrabalken innehåller därför regler om vem som ska anses vara far till ett barn och hur ett faderskap ska fastställas (se 1 kap. 1–5 §§).

18. I takt med att nya möjligheter har öppnats för ofrivilligt barnlösa att bli föräldrar med hjälp av assisterad befruktning har moder- och faderskapsbegreppen utmanats. Synen på vad som bör krävas för att insemination eller assisterad befruktning ska få äga rum här i landet har också förändrats i betydande utsträckning. Efter lagändringar 2016 är det möjligt för ensamstående kvinnor att insemineras och då bli barnets enda förälder (se 1 kap. 3 § andra stycket föräldrabalken, se härom prop. 2014/15:127 s. 10 f. och 17 f.). Sedan den 1 januari 2019 tillåts också assisterad befruktning med enbart donerade könsceller. Ingen av de tilltänkta föräldrarna behöver därmed ha någon genetisk koppling till barnet. (Se prop. 2017/18:155 s. 24 f.)

Surrogatmoderskap i svensk rätt

19. Tillåtligheten av surrogatmoderskap har diskuterats alltsedan assisterad befruktning lagreglerades (se prop. 1987/88:160 s. 14). Frågan har därefter regelbundet behandlats i den lagstiftning som följt och som på olika sätt har underlättat för heterosexuella, homosexuella och ensamstående att skaffa barn genom assisterad befruktning. Det har i dessa sammanhang bedömts att surrogatmoderskap inte är etiskt försvarbart. En kriminalisering har också övervägts (se t.ex. prop. 2001/02:89 s. 55).

20. Surrogatarrangemang behandlades på nytt i SOU 2016:11 (se s. 359 ff.). Utredningens förslag var att surrogatmoderskap inte skulle tillåtas som ett förfarande inom hälso- och sjukvården (se särskilt s. 385 och 450 f.). Be-träffande surrogatarrangemang i utlandet valde utredningen att inte föreslå något införande av regler om registrering eller erkännande av fader- eller moderskap enligt utländska avgöranden. Inte heller föreslogs ändringar i de materiella reglerna i föräldrabalken om moderskap, faderskap och föräldraskap. (Se s. 33 ff. och 453 ff.)

21. I den efterföljande propositionen diskuterades utförligt frågan om föräldraskap vid surrogatarrangemang i utlandet (se prop. 2017/18:155 s. 39 ff.). Det konstaterades där att alltför ofrivilligt barnlösa i Sverige väljer att åka utomlands för att skaffa barn med hjälp av en surrogatmoder samt att metoden inte är uttryckligen förbjuden i Sverige men inte erbjuds inom ramen för svensk hälso- och sjukvård (se a. prop. s. 40).

22. Det uttalades vidare att surrogatmoderskap aktualiserar flera komplicerade etiska och juridiska frågeställningar och intresseavvägningar, bl.a. i förhållande till den födande kvinnan (surrogatmodern) och det blivande barnet. Ett kommersiellt surrogatarrangemang kunde liknas vid handel med organ och könsceller. Ett tillstånd till sådana arrangemang skulle enligt regeringen vara svårförenligt med gällande förbud mot sådan handel med kvinnor och barn. (Se a. prop. s. 40.)

23. I lagstiftningsärendet poängterades dock att alla barn i Sverige har rätt till en rättslig företrädare. En sådan rätt ska alltså gälla för barn som tillkommit genom surrogatmoderskap i utlandet. För att tillgodose barnets behov av rättsliga företrädare, men samtidigt inte underlätta för surrogatarrangemang i utlandet, genomfördes vissa lagändringar. Bland annat infördes 3 a § lagen om internationella faderskapsfrågor som underlättar för män att få fastställt sitt faderskap efter ett surrogatarrangemang utomlands. (Se a. prop. s. 41 och 44 f.)

Barnets rättighetsskydd*Tillämpliga regler och principer*

24. Vid beslut som rör barn ska barnets bästa sättas i första rummet. Barnet ska också behandlas med respekt och jämlikt i förhållande till vuxna och andra barn i en jämförbar situation. Barnets rättighetsskydd är individuellt. Det påverkas inte av beslut som har fattats av vuxna i dess närhet, och som kan ha gett upphov till barnets behov av skydd. (Jfr 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen; jfr även artikel 3.1 i FN:s konvention om barnets rättigheter, Barnkonventionen, som anger att vid alla åtgärder som rör barn ska i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa.)

25. Var och en har rätt till respekt för bl.a. sitt privat- och familjeliv (se artikel 8.1 i Europakonventionen). Rättigheterna får inte inskränkas annat än med stöd i lag och endast om det är proportionerligt och nödvändigt för att skydda andra viktiga samhällsintressen, som t.ex. hälsa och moral samt andra personers fri- och rättigheter (se artikel 8.2). Artikel 8 garanterar inte någons rätt att bilda familj eller att adoptera ett barn. Rätten till familjeliv skyddar inte en önskan om att få bilda en familj utan förutsätter att en sådan familj eller en potentiell sådan finns. Rätten till privatliv enligt artikeln är ett brett begrepp som omfattar en mängd företeelser. (Se t.ex. *Paradiso and Campanelli v. Italy*, [GC], no. 25358/12, 24 January 2017, §§ 141 och 159.)

Barnets rättighetsskydd enligt artikel 8 vid surrogatarrangemang

26. Europadomstolen har i ett antal avgöranden berört frågan om skydd för barnet vid surrogatarrangemang.

27. I *Paradiso and Campanelli v. Italy* hade ett par italienska makar genomfört ett surrogatarrangemang i Ryssland med donerat ägg och donerade spermier. De ansökte därefter om att få barnets utländska födelseattest, i vilken makarna var angivna som barnets föräldrar, registrerad i Italien.

Italienska myndigheter avslag ansökan, omhändertog barnet när det framkom att ingen av makarna hade en genetisk koppling till barnet och placerade barnet i en fosterfamilj. Europadomstolen slog fast att något familjeliv inte hade uppstått mellan makarna och barnet eftersom de saknade genetiska band och endast hade bott tillsammans under en kortare period (se §§ 157 och 158). Däremot aktualiserades enligt domstolen sökandenas rätt till privatliv. Omhändertagandet hade emellertid inte utgjort en otillåten inskränkning i makarnas rätt till respekt för privatliv eftersom de italienska myndigheterna hade gjort en rimlig avvägning mellan de olika skyddsintressen som situationen aktualiserade (se §§ 215 och 216).

28. I *Mennesson mot Frankrike* (nr 65192/11, ECHR 2014) hade ett par franska makar genomfört ett surrogatarrangemang i utlandet där ett donerat ägg och makens spermier användes vid befruktningen. Resultatet blev ett tvillingpar. Franska myndigheter vägrade att registrera makarna som barnens föräldrar i civilregistret med hänvisning till att surrogatarrangemang inte är tillåtna i Frankrike. Beslutet bedömdes inte utgöra en otillåten inskränkning i barnens eller makarnas rätt till familjeliv eftersom de trots beslutet ansågs kunna leva som en familj (se § 92 ff.). Europadomstolen fastslog dock att vägran att erkänna den rättsliga relationen mellan barnen och mannen (barnens genetiske far) utgjorde en otillåten inskränkning i barnens rätt till respekt för privatliv (se § 99 ff.).

29. Som en följd av *Mennesson* gjordes vissa ändringar i fransk lagstiftning. Registrering möjliggjordes av faderskap om det utländska certifikatet angav den avsedda fadern som barnets far och denne var genetisk far till barnet. Däremot var det fortsatt inte möjligt att registrera den tilltänkta modern som mor till barnet. I ett rådgivande yttrande från Europadomstolen, *Advisory*

opinion, behandlas om en sådan ordning rörande moderskapet är förenlig med barnets rättigheter enligt artikel 8.¹

30. Enligt Europadomstolens enhälliga uttalanden i det rådgivande yttrandet innebär ett icke-erkännande av relationen mellan ett barn och den tilltänkta modern ett antal nackdelar för barnet som inverkar negativt på barnets rätt till privatliv (se § 40). Domstolen uttalar att konventionsstaterna har ett visst bedömningsutrymme i frågor av det aktuella slaget. Men när det, som i detta fall, rör sig om själva kärnan i rätten till privatliv för barnet, är bedömningsutrymmet mycket begränsat (se §§ 44 och 45). Domstolens slutsats är att det, med hänsyn till barnets rätt till privatliv, krävs att barnet får relationen även till modern erkänd i landet som är tänkt som hemvistland (§ 46). Däremot finns ett visst bedömningsutrymme för staterna att avgöra vilken juridisk konstruktion som ska användas för att erkänna eller slå fast föräldrarelationen till modern (se § 51 ff.).

31. Europadomstolens rätt att avge rådgivande yttranden (advisory opinions) regleras av protokoll 16 till konventionen. Möjligheten att begära yttranden står endast till förfogande för de högsta domstolarna i de stater som tillträtt protokollet (se artikel 1.1). Om en begäran tas upp av domstolen ska yttrandet alltid avges av domstolen i stor sammansättning (Grand Chamber, se artikel 2.2). Protokollet gäller endast i förhållande till de stater som tillträtt det (artikel 6). Sverige har inte tillträtt protokollet. Detta oaktat har nyssnämnda yttrande från 2019 ett betydande rättskällevärde vid en tolkning av Europakonventionen i nu aktuellt hänseende.

32. Av Europadomstolens avgöranden framgår alltså att barnets rätt till privatliv är nära förbunden med barnets rätt till sin identitet. Barnet har rätt att få relationen till sina föräldrar och syskon rättsligt erkänd. Ett sådant er-

¹ *Advisory opinion concerning the recognition in domestic law of a legal parent-child relationship between a child born through a gestational surrogacy arrangement abroad and the intended mother*, [GC], no. P16-2018-001, French Court of Cassation, 10 April 2019

kännande tillgodoser barnets grundläggande behov av att tillhöra en familj och få vara någons barn. Rätten att få sin identitet rättsligt erkänd kan finnas även om det inte finns några biologiska band mellan barnet och den övriga familjen. (Se *Mennesson mot Frankrike*, § 96, *Paradiso and Campanelli v. Italy*, § 161 och *Advisory opinion*, §§ 36, 40, 46 och 47.)

33. Vid surrogatarrangemang finns det särskild anledning att beakta att en brist på erkännande av relationen mellan modern och barnet är till betydande nackdel för barnet; bristen undergräver och skapar en osäkerhet om barnets juridiska identitet (se *Mennesson mot Frankrike*, § 96 och även *Labassee v. France*, no. 65941/11, 26 June 2014, § 75).

34. Som påpekas i Europadomstolens rådgivande yttrande medför en sådan brist på erkännande nackdelar för barnet i ett antal hänseenden. Det finns en risk att barnet inte tillerkänns den tilltänkta moderns nationalitet. Det kan vidare vara svårare för barnet att få stanna kvar i hennes hemvistland. Rätten till arv från den avsedda modern kan också påverkas negativt. Barnets och den tilltänkta moderns relation kan härutöver riskeras om föräldrarna separerar eller om fadern avlider. Till sist kan barnet också riskera att stå utan skydd om den avsedda modern vägrar eller upphör att vårda barnet. (Se *Advisory opinion*, § 40).

35. Nackdelarna för barnet med att inte erkänna relationen mellan modern och barnet är sådana att andra motstående hänsyn kan tillerkännas endast begränsad vikt i det enskilda fallet. Om dessa nackdelar inte i möjligaste mån undviks kan regeltillämpningen vidare komma att vara oförenlig med principen om barnets bästa.

36. Det nu sagda får betydelse när det har etablerats en faktisk familjere-lation mellan å ena sidan ett barn, fött i utlandet genom ett surrogat-arrangemang, och å andra sidan en i en utländsk dom utpekad moder. Det kan då vara nödvändigt att erkänna den utländska domen, trots att den utpekade

modern inte har fött barnet och trots att det saknas svenskt lagstöd för ett sådant erkännande. Ett erkännande av den utländska domen bör dock förutsetta att den rätt som barnet har att få sin identitet fastställd i den svenska rättsordningen inte kan tillgodoses på något annat sätt som är lämpligare och även förenligt med principen om barnets bästa.

Bedömning i detta fall

37. Adrian lever sedan knappt fyra år tillbaka i Sverige utan några rättsliga företrädare. Han har därmed sin hemvist i Sverige. Det har fastställts att Johan Olofsson är Adrians far. Adrian har på så sätt tillerkänts familjerättslig status i Sverige i relationen till Johan Olofsson.

38. Adrian har under sina fyra år i Sverige byggt upp ett familjeliv tillsammans med den tilltänka modern Eva Lindholm. Hans relation till henne har blivit en praktisk realitet. Adrian har inte fått denna familjerättsliga relation erkänd av svenska myndigheter. Detta påverkar hans identitet och hans rätt till privatliv på ett ingripande sätt. Nackdelarna för Adrian är sådana att han får anses ha rätt att få sin familjerättsliga relation till Eva Lindholm erkänd i Sverige (jfr p. 34 och 35). Ett sådant erkännande krävs också för att principen om barnets bästa ska kunna tillgodoses.

39. Om Johan Olofsson och Eva Lindholm hade fortsatt att vara sammanboende skulle Eva Lindholm sannolikt ha kunnat adoptera Adrian (se 4 kap. 6 § andra stycket föräldrabalken). Johan Olofsson och Eva Lindholm hade genom en sådan adoption fått möjlighet att tillsammans utöva föräldraskapet och vårdnadsansvaret för Adrian. Genom en adoption hade Adrian tillerkänts familjerättslig status i Sverige också i relationen till Eva Lindholm.

40. Johan Olofsson och Eva Lindholm lever dock inte längre tillsammans. Ett tillstånd för Eva Lindholm att adoptera Adrian skulle därför innebära att Johan Olofssons föräldraskap utsläcks (se 4 kap. 21 och 22 §§ föräldrabalken).

Ett sådant beslut skulle strida mot såväl Adrians som Johan Olofssons rätt till privat- och familjeliv. Det skulle också vara oförenligt med principen om barnets bästa.

41. Inte heller ger reglerna om särskilt förordnad vårdnadshavare någon möjlighet att tillgodose Adrians behov av familjerättslig anknytning till Eva Lindholm (se 6 kap. 7–10 §§ föräldrabalken). Det kan visserligen finnas en möjlighet att inom ramen för befintligt regelverk tillse att Adrian fortsatt får rätt till umgänge med Eva Lindholm (se t.ex. 6 kap. 15 a § föräldrabalken). Det ger honom emellertid ingen rättslig relation till Eva Lindholm.

42. Slutsatsen blir att i ett fall som Adrians det för närvarande i svensk rätt inte finns något annat sätt att tillgodose hans rätt till privatliv och uppfylla principen om barnets bästa än att erkänna den amerikanska domen i Sverige. Den negativa inställningen till surrogatmoderskap i Sverige bygger bl.a. på det viktiga förbudet mot handel med kvinnor och barn och på tanken att lagstiftningen principiellt inte ska underlätta surrogatarrangemang i utlandet. Detta får dock i ett enskilt fall inte väga tyngre än principen om barnets bästa och barnets rätt till privatliv.

43. Den amerikanska domen ska därmed erkännas i Sverige såvitt avser frågan om moderskap. Ett sådant erkännande kan inte anses strida mot grunderna för den svenska rättsordningen. Det sammanhänger med den utveckling som har ägt rum under de senaste åren i lagstiftningen kring assisterad befruktning. Av betydelse i sammanhanget är också lagstiftarens strävan att underlätta för barn som tillkommit på detta sätt att få sin familjerättsliga status erkänd här, liksom den förändrade synen på surrogatmoderskap ur medicinsk-etisk synvinkel (jfr Smer rapport 2013:1, Assisterad befruktning – etiska aspekter). Det nu sagda gäller trots att surrogatmoderskap inte får utövas inom svensk hälso- och sjukvård.

44. För att garantera Adrians rätt till respekt för privatlivet ska den del av den amerikanska domen som förklarar att han är Eva Lindholms barn och att Eva Lindholm är rättslig förälder till honom erkännas i Sverige.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Ann-Christine Lindeblad (tillägg), Johnny Herre (referent, tillägg), Svante O. Johansson (tillägg), Sten Andersson (tillägg) och Malin Bonthron (tillägg)
Föredragande justitiesekreterare: Karin Ahlstrand Oxhamre

**BILAGA TILL
PROTOKOLL**
2019-05-07

Mål nr
Ö 3462-18

SÄRSKILT YTTRANDE

Närvarande justitieråd tillägger:

Regeringen har i prop. 2017/18:155, Modernare regler om assisterad befruktning och föräldraskap, konstaterat att surrogatmoderskap aktualiserar flera komplicerade etiska och juridiska frågeställningar och intresseavvägningar, bl.a. i förhållande till den födande kvinnan och det blivande barnet. Lagstiftningen besvarar inte alla de viktiga frågor som uppkommer för de barn som tillkommit genom surrogatarrangemang utomlands. Detta kan man ha förståelse för; också lagstiftningen på utländsk och internationell nivå har haft betydande problem att hålla jämna steg med den medicinska vetenskapen och människors önskan att med alla till buds stående medel få det eller de barn som de själva av olika skäl inte kan eller vill bära fram.

Högsta domstolens beslut innebär att en utländsk dom om moderskap efter ett surrogatarrangemang måste erkännas när detta krävs för att barnets rätt till privatliv och principen om barnets bästa ska iakttas. I det aktuella fallet har domstolen bedömt att den amerikanska domen om moderskap ska erkännas i Sverige.

Ett erkännande i ett sådant fall innebär att flera viktiga principer i svensk lagstiftning på området för assisterad befruktning får ge vika eller annars inte fullt ut kan upprätthållas.

Dok.Id 164572

HÖGSTA DOMSTOLEN	Postadress	Telefon 08-561 666 00	Expeditionstid
Riddarhustorget 8	Box 2066	Telefax -	08:45–12:00
	103 12 Stockholm	E-post:	13:15–15:00
		hogsta.domstolen@dom.se	
		www.hogstadomstolen.se	

En sådan effekt är att barnets rätt till kunskap om sitt ursprung därmed inte kan garanteras. En annan är att det med nuvarande reglering i övrigt inte kan ske någon egentlig bedömning av den tilltänkte förälderns lämplighet. En sådan bedömning ska göras när en eventuell adoption prövas (se 4 kap. 2 § föräldrabalken, se härtill prop. 2017/18:121 s. 141 ff.). En prövning av om det blivande barnet kommer att växa upp under goda förhållanden ska också ske vid assisterad befruktning inom svensk hälso- och sjukvård (se lagen om genetisk integritet, 6 kap. 3 § om insemination och 7 kap. 5 § vid befruktning utanför kroppen).

Högsta domstolens ställningstagande baseras bl.a. på de principer som Europakonventionen ger uttryck för. Nu gällande lagstiftning på området medför att det i en situation som den förevarande inte finns några egentliga alternativ till ett erkännande. Ställningstagandet innebär att flera följdfrågor uppkommer som inte kan hanteras inom ramen för domstolens dömmande. Domstolen har genom avgörandet inte tagit ställning till om ett reservationslöst erkännande är det på sikt lämpligaste sättet att hantera liknande situationer. Europadomstolen har i sitt rådgivande yttrande angett att medlet för ett erkännande av relationen mellan ett barn och den tilltänkta modern inte nödvändigtvis behöver vara att det utländska avgörandet erkänns. Också andra sätt, inklusive adoption, är tänkbara.

Det finns anledning för lagstiftaren att utreda de frågor som nu aktualiseras.